

PUBLIKATIES

MET BIJDRAGEN VAN BEN KRUIJSEN, ARNOUD VAN DER MEULEN, MARCEL TAAL EN HENK WIJK-HUISEN

Sprinkhanen en krekels

KLEURKERS, R. E.V. NIEUWERKEN, B. ODE, L. WILLEMSE EN W. VAN WINGERDEN, 1997. De sprinkhanen en krekels van Nederland (orthoptera). Uitg. Nationaal Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey-Nederland. ISBN 90-73239-51-6. Prijs f 82,50 (voor KNNV-leden f 72,50). Zoemertje, bijtertje, knopspruitje? Deze intrigerende namen kwam ik (Ben K.) tegen bij het bladeren in een nieuw boek, dat onlangs verscheen bij de KNNV Uitgeverij in samenwerking met het Nationaal Natuurhistorisch Museum en de Stichting European Invertebrate Survey Nederland (EIS). Maar liefst zo'n 400 bladzijden staan bol van de informatie over sprinkhanen en krekels.

"Onze" sprinkhanen en krekels wel te verstaan. Er blijken in Nederland zo'n 45 soorten voor te komen. Dat was meer dan ik had verwacht. Deze diergroepen zijn mij juist in de zuidelijke landen van Europa veel meer opgevallen. Het geluid van krekels roept bij mij herinneringen op aan zwoele zomernachten langs de Middellandse Zee. En sprinkhanen zag ik dit jaar nog volop op La Palma (Canarische Eilanden). Eigenlijk ken ik in Nederland alleen de blauwvleugelsprinkhaan, een soort die ik vaak in augustus in de duinen ben tegengekomen. Deze associaties verdwijnen achter de horizon al lezende in dit nieuwe boek. In ons land komen 5 soorten krekels voor en sprinkhanen zijn vertegenwoordigd door sabel-, veld-, doornsprinkhanen. Er blijkt zelfs een grotsprinkhaan voor te komen. Nee, niet in Zuid-Limburg maar in kassen.

Via overzichtelijke tabellen met goede detailtekeningen kunnen alle Nederlandse soorten op naam worden gebracht. De soortnaam opent de deur tot informatie over de biologie, het voorkomen in Europa en in Nederland, het beheer en de ecologie. Ook staat het boek uitgebreid stil bij een aantrekkelijk kenmerk van deze diergroepen, nl. hun geluid. Het is een goede vondst geweest van de auteurs aan het boek een CD met de zang van alle soorten toe te voegen. Dat vereenvoudigt de determinatie. Verder blijkt, dat een aantal Nederlandse namen van sprinkhaan soorten van hun geluid is afgeleid. Wat dacht u bijvoorbeeld van het locomotiefje? Bij het beluisteren van de zang van deze soort, opgenomen in Santpoort, zag ik een klein stoomtreintje voor me.

Wat nog meer over dit boek te vermelden? Dat het boek ook algemene hoofdstukken kent over levenswijze, ecologie en bescherming en beheer. Of dat het fraai geïllustreerd is met zwartwit- en kleurenfoto's en een moderne vormgeving kent voor kaart en grafieken en tabellen. Mijn conclusie is, dat dit boek een waardevolle aanwinst is binnen onze rijke Nederlandse traditie van natuurpublicaties. Dat belooft wat voor de nieuw te verschijnen boeken

over zoetwatermollusken, loopkevers, libellen en bijen, wespen en mieren. Ik verwacht binnenkort "boekenkastuitbreiding".

Vezwin en milieu

JOOST VAN KASTEREN, 1997. Raderwerk, over samenspel in milieubeleid. Uitg. VEWIN. Te bestellen door f15,- over te maken op giro 461934.

Ter gelegenheid van het afsluiten van het VEWIN-Milieuprogramma is dit boekje geschreven. Het is een luxe uitgave geworden, met een aantrekkelijke lay-out en mooie illustraties en het leest ook makkelijk weg. Inhoudelijk is het misschien geen hoogvlieger, maar dat is ook niet wat je mag verwachten van zo'n uitgave. Wat het boekje brengt is een mooi inzicht in wat het Milieuprogramma, na zes jaar, voor de bedrijfstak heeft betekend en wat ook anderen (Ministerie VROM bijvoorbeeld) daarvan vinden. Er wordt veel gebruik gemaakt van interviews met mensen uit het veld, die zowel het programma als geheel, als enige specifieke aspecten ervan bespreken. Een van die aspecten is het feit dat de bedrijven meer verantwoordelijkheid nemen voor ecologisch beheer. Dat levert een reflectie op over de Middelduinen door de DELTA nutsbedrijven.

Wandelen met de bus

HUGO VELDMAN, 1997. Wandellijnen. Natuurwandelingen bereikbaar met bus en trein. Uitg. Jan van Arkel. ISBN 90 6224 392 4. Prijs f 17,50.

Zelf houd ik (HW) niet van al die boekjes die vertellen waar ik links af moet slaan. Die boekjes ontnemen mij het laatste restje avontuur dat ik in dit met kleurenpaaltjes begeleid wandelland nog kan beleven. Ik weet daarentegen dat bij de meeste mensen het zwerversbloed gestold is en men doodsbang is om eindeloos te dolen in de donkere Hollandse wouden en vlakten. Dus loopt of fiets half Nederland met een gidsje rond, waardoor de gevaren van verdwalen in de woeste natuur tot een minimum beperkt worden. Je fietst hooguit lezend de Dokkumer Ee in. Bovendien kun je met zo'n gids niets missen, want alle bijzonderheden worden beschreven en zie daar mijn euvel. Omdat ik zo eigenwijs ben om zonder gidsje de natuur in te trekken, sla ik dus rechts af. Links af blijkt dan juist een Philistijnse zwerfkei te staan, waar Koningin Emma nog een ansichtkaart heeft geschreven aan de Markgraaf van Pruisen. Er gaan dus veel boeiends aan mijn zwerversleven voorbij.

Er is nu ook een gidsje dat de wandelingen rond Den Haag laat aansluiten op het openbaar vervoer. Een nuttig gidsje in een tijd van vervuiling en congestie. Er zit zelfs een kaart bij, waarin alle openbaar vervoerverbindingen staan vermeld. Erg handig dus, want voordat je het bus en trein-

boekje ontcijferd hebt is de ochtend om. Bovendien zijn de dienstregelingen te dik om mee te nemen.

Het is eigenlijk wel een geslaagd boekje. Niet duur en gelardeerd met korte, heldere teksten over allerlei zaken die op de route ontdekt kunnen worden. De vraag is alleen hoe lang zo'n boekje houdbaar is vanwege de jaarlijks veranderende dienstregelingen bij trein, bus en tram.

Boommarter

K.J. CANTERS EN H.J.W. WIJSMAN (RED.), 1997. Wat doen we met de boommarter. uitg. KNNV, Utrecht. ISBN 90 5011 0983. ISBN 905011098 f 24,50 (KNNV-leden f 19,50).

Op 4 oktober 1996 organiseerde de Werkgroep Boommarters Nederland van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming een themadag over de boommarter. Het verslag van de daar gehouden voordrachten is nu verschenen als Wetenschappelijke Mededeling van de KNNV, met als titel "Wat doen we met de boommarter". Aanleiding voor deze dag was het grote aantal vragen dat leeft rond het voorkomen van dit dier in Nederland. In tegenstelling tot zijn nauwe verwant, de steenmarter, leeft de boommarter erg teruggedroefd. Daardoor is betrekkelijk weinig bekend over de biotoopvoorkomst en de leefwijze van deze marter. De in 1991 opgerichte werkgroep wil daar verandering in brengen. Het verslag van de voordrachten maakt duidelijk dat alleen de Veluwe een duurzaam, levensvatbare populatie herbergt. In het noorden en oosten van ons land zijn nog enkele restpopulaties gevonden. Waarnemingen van de boommarter elders blijken vrijwel altijd zwerfende exemplaren te zijn. Het zijn vaak jonge dieren, die bij hun tocht op zoek naar nieuwe leefgebieden het slachtoffer worden van het verkeer. Het ideale leefgebied van de boommarter bestaat waarschijnlijk uit grote, aaneengesloten eiken- en beukenbossen. De duinen worden niet als potentieel geschikt gezien. Toch is de boommarter al meermalen gesignaleerd in de Kennemerduinen (zie DUIN 97:1). In het verslag wordt de status van deze "raadselachtige boommarters" als "onduidelijk" aangemerkt. Waarnemingen van voor 1960 ontbreken. Gesproken wordt over een mogelijke samenhang met de komst van de zwarte specht. Het is deze specht die dusdanig grote holen uithakt, dat zij door de boommarter geschikt voor bewoning worden bevonden. Het ontstaan van een levensvatbare populatie in de duinen is niet uitgesloten. Een verkeersveilige ecologische verbinding met de Veluwe is dan wel een absolute voorwaarde.

Ondanks enkele, wat onduidelijke kaartjes, geeft het verslag een uitstekend beeld van hetgeen bekend is over de Nederlandse boommarterpopulatie, het onderzoek daarnaar en de zeven "bedreigingen" waaraan een boommarter blootstaat. Mensen die zelf onderzoek willen doen, vinden bruikbare tips over soortkenmerken en sporen.